

D. ULJANOV

KARKOTUKSESTA PALUU.
TAPAUS KIHlakUNNAN POLIISIPÄÄLLIKÖ
PERFILJEVIN LUONA

Kaksikymmentä vuotta sitten, vuoden 1900 alussa, Vladimir Iljitš palasi Siperiasta kolmen vuoden karkotukselta, jona aikana hän oli ollut Sušenskojen kylässä, Jenisein läänin Minusinskin kihlakunnassa. Hän palasi yksin, ilman Nadežda Konstantinovnaa, jonka karkotusaika ei ollut vielä päättynyt. Nadežda Konstantinovna matkusti Vladimir Iljitšin kanssa Ufaan saakka ja jäi sinne poliisin silmälläpidon alaisena.

Saatuani tiedon Vladimir Iljitšin matkustamisajasta kohtasin hänet 50 virstan päässä Moskovasta, Podolskissa, missä silloin asuin. Löysin hänet kaukojunan III luokan vaunusta; kaikesta näkyi, että matkustajat saapuivat kylmiltä seuduilta — monenlaisia turkkeja, siperialaisia turkislakkeja, huopikkaita, karvatossuja ym. näkyi kaikkialla vaunussa. Vladimir Iljitš näytti terveemmältä ja punakalta, tietenkin vallan erilaiselta kuin tutkintavankeuden jälkeen. Ensiksi hän tiedusteli kotiväestä ja äidin terveydentilasta, sitten alkoi kysellä uutisia, mutta pian selvisi, että hänellä oli paljon enemmän kerrottavaa kuin minulla, vaikka hän olikin tulossa karkotukselta ja minä elin Moskovan lähistöllä.

Sitten keskustelu siirtyi noina aikoina paljon melua aiheuttaneeseen saksalaisen sosialidemokraatin E. Bernsteinin — sen ajan kaikkein suorasukaisimman ja julkeimman revisionistin ja opportunistin — kirjaan. Vladimir Iljitš arvosteli ankarasti ja tietenkin morkkasi tuota Bernsteinia sanoen, että se on kovin vaarallista Marxin vääristelemistä ja siksi häntä vastaan on käytävä mitä päättäväisintä ja armottominta taistelua. Samalla hän hyökkäsi ankarasti meidän venäläisiä opportunistejamme, niin sanottua „ekonomismia”, ja tämän suunnan äänenkannattajia — „Rabotšeje Deloa” ja „Rabotšaja Mysliä” vastaan.

Kun Moskovaan saavuttuamme matkustin Vladimir Iljitšin kanssa kyytihevosella omiemme luo Bahmetjevin kadulle, niin olin onnellinen ja ylpeä siitä, että olin kohdannut Iljitšin puolta-

toista tuntia aikaisemmin kuin muut ja että minä „toin” hänet heidän luokseen.

Vladimir Iljitšin annettiin valita asuinpaikakseen mikä kaupunki tahansa, paitsi pääkaupunkeja, yliopistokaupunkeja ja, muistaakseni, tehdastyöläisten asutuksia. Hän asettui Pihkovaan. Pihkova, missä hän ei ollut koskaan ollut ja missä hän ei ketään tuntenut, tuli nähtävästi valituksi vain syystä, että se oli Pietarin lähellä, joka tietenkin oli siihen aikaan Iljitšin huomion kohteena. Pihkovasta oli helppo tehdä matkoja Pietariin, seurata työväenliikettä, pitää yhteyttä tovereihin, jotka osallistuivat välittömästi toimintaan, ja vaikuttaa liikkeeseen. Ja niinpä Vladimir Iljitšin onnistui kerran tai kaksi käydä siellä ja kohdata niitä, keitä hän tarvitsi. Mutta viimeisellä matkallaan hän joutui taas poliisin käsiin.

Hän lähti Pietariin yhdessä Martovin kanssa, joka oli silloin Vladimir Iljitšin aatetoveri. Varsovan asemalle saapuminen, ts. suoraan matkustaminen, tuntui heistä vaaralliselta. He päättivät peittää jälkensä ja tulla toiselta asemalta, missä heitä eivät kytät odottaisi. He matkustivat Pihkovasta Hatsinaan, sieltä kääntyivät sivurataa entiseen Tsarskoje Seloon, muuttivat taas junaa ja tuntui siltä, että he olivat saapuneet onnellisesti Pietariin. Seuraavan päivän aamuna, kun Vladimir Iljitš tuli ulos asunnosta, missä oli ollut yötä, häntä yhtäkkiä tartuttiin, — kuten hän myöhemmin kertoi, — „käsistä kiinni, yksi oikeasta, toinen vasemmasta, ja tartuttiin niin lujasti, etten voinut hievahtakaan... jos olisi pitänyt jotain nielaista, eivät olisi antaneet”. Sitten istutettiin kyytihevoseen ja vietiin kaupunginpäällikön luo; siellä tietysti suoritettiin tarkastus, mutta ei löydetty mitään. Vietiin heti vankikoppiin. Kutsuttiin kuulusteluun: „Miksi saavuitte? Tehän tiedätte, että teiltä on kielletty pääsy pääkaupunkiin?” Edelleen: „Ja kylläpä valitsitte tien, ei muuta voi sanoa! Tsarskoje Selon kautta! Ettekö te sitten tiedä, että siellä me pidämme silmällä jokaista pensasta?”

Kaupunginpäällikön kopissa istuminen oli kovin inhottavaa, sillä sitä ei voitu verrata edes tutkintavankilaan. „Syöpäläiset eivät anna rauhaa päivin eikä öin”, kertoi Vladimir Iljitš, „ja yleensä on mahdottoman likaista, sitä paitsi yöllä kuuluu melu ja kiroilu; juuri vankikopin seinän viereen asettuvat joka yö pelaamaan korttia poliisit, kytät ja muut sen kaltaiset...”

Oli hyvä, että siellä istuminen ei kestänyt kahta viikkoa enempää. Vladimir Iljitšiä huolestutti kovin se, ettei häneltä vain otettaisi pois ulkomaanpassia, joka oli jo taskussa, sillä tuohon passiin liittyi tuleva toimintasuunnitelma: matkustaa ulkomaille ja ryhtyä julkaisemaan suurta poliittista sanomalehteä — tulevaa „Iskraa”, — josta piti tulla vallankumouksellisen sosialidemokratian äänenkannattaja vastapainoksi „ekonomismille” ynnä

muulle, ja jonka lehden piti ottaa kiinteä yhteys eri paikkakuntiin ja tulla proletariaatin puolueen kokoamis- ja organisaatiokeskukseksi.

Vapauduttuaan Vladimir Iljitš matkusti Podolskiin, missä elimme äidin kanssa. Iljitšiä seurasi kaupunginpäällikön luota asti poliisivirkailija, joka toikin Vladimir Iljitšin määräpaikkaan — suoraan Podolskin kihlakunnan poliisipäällikön luo. Poliisipäällikkö, muudan Perfiljev, vanha ansioitta virka-arvon saanut henkilö, joka tilaisuuden sattuessa piti mielellään kiukkuisia puheita, mutta joka itse asiassa oli pelkuri, vaati Vladimir Iljitšiltä henkilötodistuksia. Hän antoi ulkomaanpassinsa. Hypistelyään ja tarkasteltuaan passia poliisipäällikkö pani sen kirjoituspöytänsä laatikkoon ja sanoi: „Nyt voitte mennä, mutta passi jää minulle”. Tapahtui kaikkein kauhein, mitä Vladimir Iljitš oli pelännyt: häneltä otettiin pois ulkomaanpassi, ja kuka otti? Joku kihlakunnan poliisipäällikkö! „Tarvitsen passin”, sanoi Vladimir Iljitš, „palauttakaa se minulle”. Poliisipäällikkö vastasi majesteettillisesti: „Kuulittehan jo, passi jää minulle, mutta te voitte mennä”. Vladimir Iljitš protestoi ja sanoi, ettei mene ennenkuin saa passinsa takaisin. Poliisipäällikkö piti päänsä. Silloin Vladimir Iljitš kääntyi mennäkseen ja sanoi: „Siinä tapauksessa minun on pakko valittaa laittoman tekonne johdosta poliisidepartementtiin” — ja lähti. Poliisipäällikkö pelästyi, viimeinen lause oli tehnyt tehtävänsä. Hän huudahti: „Kuulkaahan herra Uljanov, tulkaa takaisin! Tuossa on passinne, ottakaa se”.

Vladimir Iljitšiä odotettiin kärsimättömästi kotona. Kun hän vain oli astunut kynnyksen yli, toi hän mukanaan eloisuutta ja iloa. Hän alkoi kertoa viimeisistä kovaonnisista tapauksista ja ennen kaikkea tuosta „vanhasta veijarista ja tolvanasta” — poliisipäälliköstä. Iljitš oli vielä kiihtynyt tuon yhteenoton jälkeen: „Halusi ottaa minulta ulkomaanpassin, vanha tollo, mutta minä pelottelin hänet pahanpäiväiseksi poliisidepartementilla”... ja Vladimir Iljitš nauroi iloisesti.

